

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił M. R. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 11 marca 2014 r. do dnia 29 sierpnia 2014 r., prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres od 20 sierpnia 2014 r. do 18 sierpnia 2015 r. i zobowiązał ją do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń wraz z odsetkami w łącznej kwocie 11.020,19 zł (należność główna 9.895,16 zł, odsetki 1.125,03 zł).

W uzasadnieniu decyzji organ powołał się na treść art. 6 ust. 1, 29 i 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz art. 6 ust. 1 pkt 1, 11 ust. 1, 12 ust. 1 oraz 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz wskazał, iż zawarcie umowy o pracę między M. R. a M. M. nie miało na celu świadczenia pracy, a jedynie umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, stąd też obecnie organ rentowy domaga się zwrotu świadczeń niesłusznie wypłaconych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła M. R., domagając się jej zmiany poprzez ustalenie, iż nie jest ona zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu skarżonej decyzji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnicy składek Ł. K. i M. M. zgłosili M. R. od dnia 1 stycznia 2014 r. do ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i chorobowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego, każdy z tytułu osobnego zatrudnienia ubezpieczonej na podstawie umowy o pracę.

Niesporne;

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił M. R. zasiłek chorobowy w kwocie 9.895,16 zł (za okres od 11 marca 2014 r. do 29 sierpnia 2014 r.) – w związku z zatrudnieniem u M. M..

Niesporne;

W dniu 30 czerwca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję, w której stwierdził, iż M. R. nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek M. M. od dnia 1 stycznia 2014 r.

W dniu 23 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII U 3522/14, wydał wyrok, którym oddalił odwołanie od ww. decyzji. W uzasadnieniu wyroku wskazano, iż umowa o pracę zawarta między M. M. i M. R. (zawarta na czas od 1 stycznia 2014r. do dnia 31 grudnia 2017r.) w istocie nie była wykonywana, a zatem faktycznie nie doszło do nawiązania stosunku pracy.

Apelacja od przedmiotowego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 stycznia 2017r.

Niesporne, a nadto: decyzja nr (...) z dnia 30 czerwca 2015r. – k. 14-16 akt organu, odpis wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2015 r. wraz z odpisem uzasadnienia – k. 35-42, odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 stycznia 2017 r. wraz z odpisem uzasadnienia – k. 43-52 v.;

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne jedynie częściowo, tj. w zakresie dotyczącym zwrotu odsetek wskazanych w treści zaskarżonej decyzji.

W myśl art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (zwanej dalej ustawą zasiłkową) zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Zasiłek macierzyński przysługuje natomiast osobie, która w okresie ubezpieczenia chorobowego urodziła dziecko (art. 29 ust. 1 ustawy zasiłkowej).

Zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej dalej ustawą systemową) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy) oraz
2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy).

Art. 84 ust. 2 ustawy systemowej nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej (art. 84 ust. 5 tej ustawy). Zgodnie zaś z treścią art. 88 ust. 6 ustawy systemowej, jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot.

Kwestię zwrotu świadczeń z ubezpieczenia chorobowego normuje art. 66 ust. 2 powołanej wcześniej ustawy zasiłkowej. W myśl wymienionego przepisu, jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7 ustawy (wykonywania pracy zarobkowej, spowodowania niezdolności do pracy przez samego ubezpieczonego w wyniku umyślnego przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu albo nadużycia alkoholu, niestawienia się u lekarza orzecznika ZUS lub ustalenia przez tego lekarza wcześniejszej daty ustania niezdolności badanego do pracy) wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięte w drodze egzekucji administracyjnej.

Art. 66 ustawy zasiłkowej reguluje jedynie sposób dochodzenia wskazanych w nim świadczeń, zaś zawarte w nim sformułowanie „świadczenie pobrane nienależnie”, nakazuje odnieść się do definicji określonej w art. 84 ust. 2 ustawy systemowej. O nienależnie pobranych świadczeniach można więc mówić w dwóch sytuacjach: gdy zostały one wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania lub gdy zostały one przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. Analogiczne stanowisko zostało zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. (I UK 194/11), gdzie wskazano, że art. 66 ust. 2 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 u.s.u.s. - w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności sposób zasady potrącenia oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 u.s.u.s., do nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, w tym zasiłków chorobowych i macierzyńskich.

Wobec ww. prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2015 r. nie ulega wątpliwości, iż M. R., począwszy od dnia, od którego ubezpieczona została zgłoszona do ubezpieczeń z tytułu wykonywania umowy o pracę zawartej w dniu 31 grudnia 2013 r. u płatnika składek M. M., tj. od dnia 1 stycznia 2014 r., nie podlegała ubezpieczeniu chorobowemu. Tym samym nie nabyła prawa do zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji, a wypłacone jej zasiłki były nienależne w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej. Stąd też decyzja organu w przedmiocie odmowy prawa do zasiłku chorobowego i macierzyńskiego oraz zobowiązanie do zwrotu nienależnie wypłaconego M. R. zasiłku chorobowego odpowiada prawu.

Decyzja organu wymagała natomiast zmiany w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach, naliczonych do dnia wydania decyzji. Zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 ustawy systemowej osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Art. 84 ust. 1 ustawy systemowej odsyła w zakresie wysokości i zasad naliczania odsetek do przepisów prawa cywilnego, a zatem do regulacji zawartych w kodeksie cywilnym. Zasady prawa cywilnego, o jakich mowa w art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, to zasady wskazane w art. 481 § 1 i 2 k.c. W myśl wymienionych przepisów w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, przy czym jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Określenie terminu powstania opóźnienia osoby zobligowanej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych musi być przy tym oceniane na gruncie przepisów ubezpieczeniowych. Ustalenie, że wypłacone świadczenie z ubezpieczeń społecznych jest nienależne, zostaje dokonane dopiero w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez organ rentowy. Dopiero od dnia następującego po dniu otrzymania decyzji w tym zakresie jej adresat, jeśli zostaje zobowiązany do zwrotu świadczenia, pozostaje w opóźnieniu skutkującym możliwością żądania odsetek. Z datą otrzymania decyzji uzyskuje bowiem wiedzę o tym, że świadczenie jest nienależne (wezwanie do jego zwrotu). Taki pogląd Sądu znajduje poparcie w uzasadnieniach wyroków Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r. I UK 201/09 LEX nr 585713 i z dnia 16 grudnia 2008 r. I UK 154/08, OSNP 2010/11- 12/ 148.

Art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie reguluje odrębnie kwestii odsetek wskazując jedynie na ich potrącenie ze świadczeń albo egzekwowanie w trybie egzekucji administracyjnej. A zatem także w przypadku zwrotu świadczeń z ubezpieczenia chorobowego należy odnieść się do regulacji zawartej w art. 84 ust. 1 ustawy systemowej. Przemawia za tym fakt, iż art. 84 ust. 5 ustawy systemowej wyłącza stosowanie art. 84 ust. 2 i 3, ale nie ust. 1 tego przepisu.

Przedmiotowa decyzja organu została doręczona M. R. w dniu 18 sierpnia 2015 r., stąd też odsetki winny być zapłacone od dnia następnego, tj. od dnia 19 sierpnia 2015 r.

Wysokość wypłaconych świadczeń ustalono w oparciu o dokumentację zasiłkową organu, której rzetelność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była przez odwołującą kwestionowana.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w sposób wskazany w punkcie I wyroku, w pozostałym zaś zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako nieuzasadnione.

W myśl art. 98 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W niniejszej sprawie organ reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika – radcę prawnego, którego minimalne wynagrodzenie, w związku z przedmiotem sprawy – wynosiło 60 zł (§ 11 ust. 2 obowiązującego w dniu złożenia odwołania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu) i taką też kwotę zasądzono od odwołującej na rzecz organu.

ZARZĄDZENIE

1. (...),

2. (...),

3. (...).

9 stycznia 2018 r.